

داوری تجاری بین‌المللی

دکتر عبدالعزیز شیروی

تهران

۱۳۹۱

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

سرشناسه: شیروی، عبدالحسین، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور: داوری تجاری بین‌المللی / عبدالحسین شیروی.
مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری: چهارده، ۳۷۰ ص.
فروست: «سمت»؛ ۱۶۳۹. حقوق؛ ۱۰۲.
شابک: ۹۷۸۹۶۴۵۳۰۸۲۲۱-۷۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
یادداشت: پشت جلد به انگلیسی:
Abdolhossein Shiravi. International Commercial Arbitration.
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: داوری و جزای بین‌المللی
موضوع: داوری بین‌المللی
موضوع: داوری تجاری
شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۱ ۲ د ۱۰۰/۳۴۴۰۰
رده‌بندی دیویی: ۳۴۱/۵۲۲
شماره کتابشناسی ملی: ۳۰۵۳۹۱۷

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

داوری تجاری بین‌المللی
دکتر عبدالحسین شیروی (استاد دانشگاه تهران)
چاپ اول: زمستان ۱۳۹۱
تعداد: ۲۰۰۰
حروفچینی و لیتوگرافی: «سمت»
چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات وابسته به اوقاف و امور خیریه
قیمت: ۷۰۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشنده‌گان و عوامل توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.
نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)، روبه‌روی پمپ گاز، کد پستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۰۲۴۴۲۴۶۲۵۰-۲.
www.samt.ac.ir info@samt.ac.ir

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر یا مؤلف، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سخن «سمت»

یکی از اهداف مهم انقلاب فرهنگی، ایجاد دگرگونی، اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاهها بوده است و این امر، مستلزم بازنگری منابع درسی موجود و تدوین منابع مبتنی و علمی معتبر و مستند با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبانی و مسائل این علوم است.

ستاد انقلاب فرهنگی در این زمینه گامهایی برداشته بود، اما اهمیت موضوع اقتضا می کرد که سازمانی مخصوص این کار تأسیس شود و شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۲۲/۱۲/۷ تأسیس «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها» را که به اختصار «سمت» نامیده می شود، تصویب کرد.

بنابراین، هدف سازمان این است که با استمداد از عنایت خداوند و همت و همکاری دانشمندان و استادان متعهد و دلسوز، به مطالعات و تحقیقات لازم بپردازد و در هر کدام از رشته های علوم انسانی به تألیف و ترجمه منابع درسی اصلی، فرعی و جنبی اقدام کند.

دشواری چنین کاری بر دانشمندان و صاحب نظران پوشیده نیست و به همین جهت مرحله کمال مطلوب آن، باید به تدریج و پس از انتقادهای و یادآوریهای پیاپی ارباب نظر به دست آید و انتظار دارد که این بزرگواران از این همکاری دریغ نورزند.

کتاب حاضر برای دانشجویان رشته حقوق در مقطع کارشناسی به عنوان درس اختیاری «داوری بین الملل» به ارزش ۱ واحد و کارشناسی ارشد، به عنوان منبع اصلی درس «داوری بین الملل» به ارزش ۲ واحد تدوین شده است. امید است که علاوه بر جامعه دانشگاهی، سایر علاقه مندان نیز از آن بهره مند شوند.

از استادان و صاحب نظران ارجمند تقاضا می شود با ارسال انتقادهای و پیشنهادهای اصلاحی خود، این سازمان را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۴	مقدمه
۷	فصل اول: مفهوم، انواع و قوانین ناظر به داوری
۸	گفتار اول: مفهوم و ویژگیهای داوری
۸	الف) تعریف داوری
۱۰	ب) ویژگیهای داوری
۱۲	گفتار دوم: انواع داوری
۱۲	الف) داوری داخلی و بین‌المللی
۱۷	ب) داوری موردی و سازمانی
۱۷	۱. داوری موردی
۲۰	۲. داوری سازمانی
۲۳	ج) داوری اختیاری و اجباری
۲۹	د) داوری تجاری و غیر تجاری (مدنی)
۳۴	گفتار سوم: قوانین و مقررات ناظر به داوری در ایران
۳۴	الف) قانون آیین دادرسی مدنی
۳۶	ب) قانون داوری تجاری بین‌المللی
۳۸	ج) کنوانسیون شناسایی و اجرای آرای داوری خارجی
۳۹	د) سایر قوانین و مقررات عمده ناظر به داوری
۴۰	فصل دوم: داوری و سایر روشهای حل و فصل اختلاف
۴۱	گفتار اول: داوری و دادرسی

۴۲	الف) مشکلات و مسائل دادرسی
۴۳	۱. دادگاه صالح
۴۴	۲. تعیین دادگاه از سوی طرفین
۴۶	۳. اجرای آرای دادگاههای خارجی
۴۹	ب) امتیازات و معایب داوری در مقایسه با دادرسی
۵۰	۱. امتیازات داوری نسبت به دادرسی
۵۳	۲. معایب داوری نسبت به دادرسی
۵۷	گفتار دوم: داوری و شیوه‌های جایگزین حل اختلافات
۵۸	الف) مذاکره
۶۰	ب) کارشناسی
۶۴	ج) دادرسی خصوصی
۶۷	د) سازش و میانجیگری
۶۷	۱. مفهوم سازش و میانجیگری
۶۸	۲. مراحل سازش
۷۰	۳. قواعد اختیاری سازش
۷۲	۴. مقررات قانونی راجع به سازش
۷۴	فصل سوم: موافقتنامه داوری
۷۵	گفتار اول: شرایط صحت موافقتنامه داوری
۷۶	الف) قصد و رضا و بیان اراده
۷۹	ب) اهلیت طرفین
۸۲	ج) داوری‌پذیری اختلاف
۹۱	د) معین بودن موضوع موافقتنامه داوری
۹۳	گفتار دوم: تنظیم موافقتنامه داوری
۹۳	الف) شرط داوری و قرارداد مستقل داوری
۹۷	ب) مفاد موافقتنامه داوری
۱۰۷	فصل چهارم: سازمانهای داوری
۱۱۱	گفتار اول: دیوان داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی
۱۱۱	الف) تشکیلات دیوان داوری اتاق

۱۱۳	ب) مقررات دیوان داوری اتاق
۱۱۴	ج) فرایند رسیدگی در دیوان
۱۱۶	گفتار دوم: مرکز بین‌المللی حل و فصل اختلافات سرمایه‌گذاری
۱۱۷	الف) تشکیل مرکز داوری ایکسید
۱۱۸	ب) صلاحیت مرکز داوری ایکسید
۱۲۳	ج) سازمان مرکز داوری ایکسید
۱۲۴	د) مقررات داوری ایکسید
۱۲۴	گفتار سوم: مرکز سازش و داوری وایو
۱۲۵	الف) صلاحیت مرکز سازش و داوری وایو
۱۲۷	ب) مقررات داوری وایو
۱۲۸	گفتار چهارم: مرکز داوری منطقه‌ای تهران
۱۲۸	الف) سازمان حقوقی مشورتی آسیایی - آفریقایی
۱۳۰	ب) نقش سازمان حقوقی مشورتی آسیایی - آفریقایی در داوری
۱۳۱	ج) مرکز داوری منطقه‌ای تهران
۱۳۳	د) مقررات داوری مرکز داوری منطقه‌ای تهران
۱۳۶	گفتار پنجم: مرکز داوری اتاق ایران
۱۳۶	الف) تشکیلات مرکز داوری اتاق ایران
۱۳۸	ب) مقررات داوری مرکز داوری اتاق ایران
۱۴۱	فصل پنجم: انتخاب، جرح و جایگزینی داوران
۱۴۲	گفتار اول: تعداد داوران
۱۴۲	الف) تعداد داوران در صورت توافق
۱۴۳	۱. حداقل و حداکثر تعداد داوران
۱۴۴	۲. فرد یا زوج بودن تعداد داوران
۱۴۶	۳. داور واحد یا هیئت داوران
۱۴۷	ب) تعداد داوران در صورت عدم توافق
۱۴۷	۱. داوری واحد
۱۴۷	۲. هیئت سه نفره داوری
۱۴۸	۳. روش دوگانه
۱۴۹	گفتار دوم: انتخاب داوران
۱۴۹	الف) انتخاب داوران قبل از بروز اختلاف از سوی طرفین

۱۵۱	ب) انتخاب داوران بعد از بروز اختلاف از سوی طرفین
۱۵۳	ج) انتخاب داوران بعد از بروز اختلاف و عدم توافق طرفین
۱۵۳	۱. داوری سازمانی
۱۵۴	۲. داوری موردی
۱۵۵	۳. تعیین داور از سوی دادگاه
۱۵۷	د) انتخاب داوران در صورت وجود بیش از دو طرف اختلاف
۱۵۷	گفتار سوم: شرایط داوران
۱۵۸	الف) شرایط داوران در صورت انتخاب از سوی طرفین
۱۵۹	۱. اهلیت داوران
۱۶۱	۲. تابعیت داوران
۱۶۳	۳. بی طرفی و استقلال
۱۶۳	۴. شرایط ویژه داوران
۱۶۴	ب) شرایط داوران در صورت انتخاب از سوی مقام ناصب یا دادگاه
۱۶۵	۱. مشخصات مقرر از سوی طرفین
۱۶۵	۲. تابعیت داوران
۱۶۶	۳. بی طرفی و استقلال داوران
۱۶۸	۴. سایر شرایط
۱۷۰	گفتار چهارم: جرح داوران
۱۷۰	الف) موجبات جرح داوران
۱۷۳	ب) آیین جرح داوران
۱۷۵	ج) اعتراض به نظر دیوان داوری در مورد رد جرح
۱۷۶	گفتار پنجم: خاتمه مأموریت داوران و جایگزینی آنان
۱۷۸	فصل ششم: شروع، ابلاغ و صلاحیت دیوان داوری
۱۷۸	گفتار اول: شروع جریان داوری
۱۷۹	الف) درخواست داوری
۱۸۰	۱. مقررات داوری آنسترال
۱۸۱	۲. مقررات داوری اتاق بازرگانی بین المللی
۱۸۱	۳. قانون داوری تجاری بین المللی
۱۸۱	ب) ابلاغ اوراق و اخطاریه ها
۱۸۴	ج) شروع داوری

۱۸۷	گفتار دوم: اختیارات دیوان داوری
۱۸۷	الف) صلاحیت دیوان داوری
۱۸۸	۱. اعتبار موافقتنامه داوری
۱۸۹	۲. قلمرو موافقتنامه داوری
۱۹۰	۳. تشریفات رسیدگی به ایراد صلاحیت
۱۹۱	۴. طرح دعوی در دادگاه و صلاحیت دیوان
۱۹۳	ب) سازمان‌دهی و هدایت داوری
۱۹۳	۱. نحوه رسیدگی
۱۹۶	۲. تعیین زبان داوری
۱۹۷	۳. تعیین مقر داوری
۲۰۰	ج) صدور دستور موقت
۲۰۱	۱. صدور دستور موقت از سوی دیوان داوری
۲۰۴	۲. صدور دستور موقت از سوی دادگاه ملی
۲۰۵	۳. اجرای دستور موقت
۲۰۷	فصل هفتم: قانون حاکم
۲۱۰	گفتار اول: قانون حاکم بر آیین و فرایند داوری
۲۱۰	الف) نظریه حاکمیت
۲۱۱	ب) نظریه قراردادی
۲۱۲	ج) نظریه استقلال
۲۱۴	د) دیدگاه برخی از قوانین
۲۱۸	گفتار دوم: قانون حاکم بر ماهیت اختلاف
۲۱۹	الف) تعیین قانون حاکم به وسیله طرفین
۲۲۶	ب) سکوت طرفین نسبت به قانون حاکم
۲۳۱	گفتار سوم: لزوم حل و فصل اختلاف بر اساس قانون
۲۳۴	فصل هشتم: رسیدگی، ادله اثبات و رأی داوری
۲۳۴	گفتار اول: رسیدگی به اختلاف
۲۳۵	الف) تبادل لوايح
۲۳۷	ب) تشکیل جلسات استماع دعوی
۲۳۹	ج) سازش و مصالحه طرفین

۲۴۱	گفتار دوم: ادله اثبات دعوی
۲۴۱	الف) مقررات ناظر به ادله در دادرسی و داوری
۲۴۴	ب) بار دلیل
۲۴۴	ج) احصای ادله در دادرسی و داوری
۲۴۵	د) دسترسی به ادله در داوری
۲۴۶	ه) مهم ترین ادله در داوری
۲۴۷	۱. اسناد و مدارک
۲۴۹	۲. گواهی (شهادت)
۲۵۱	۳. کارشناسی
۲۵۴	۴. بازرسی احوال یا اسناد
۲۵۵	گفتار سوم: صدور رأی داوری
۲۵۶	الف) مفهوم رأی داوری
۲۵۷	ب) انواع رأی داوری
۲۵۹	۱. رأی نهایی
۲۵۹	۲. رأی جزئی
۲۶۰	۳. رأی (دستور) موقت
۲۶۱	ج) شرایط رأی داوری
۲۶۱	۱. مکتوب بودن رأی
۲۶۲	۲. امضای رأی به وسیله داوران
۲۶۳	۳. تاریخ و مکان صدور رأی
۲۶۴	۴. دلایل استنادی رأی
۲۶۶	۵. ثبت رأی
۲۶۶	۶. ابلاغ رأی
۲۶۷	د) محتوی رأی داوری
۲۶۷	۱. مفاد رأی
۲۶۹	۲. هزینه های داوری
۲۷۱	ه) اثر رأی داوری
۲۷۱	۱. اعتبار امر مختوم
۲۷۲	۲. فراغ داور
۲۷۲	۳. قدرت اجرایی رأی داوری
۲۷۲	۴. ختم داوری

۲۷۴	فصل نهم: اعتراض به رأی داوری
۲۷۵	گفتار اول: تجدید نظر از سوی دیوان داوری
۲۷۵	الف) تصحیح، تفسیر یا تکمیل رأی
۲۷۸	ب) تجدید نظر در رأی داوری
۲۷۸	۱. پیش‌بینی تجدید نظر در موافقتنامه داوری
۲۸۳	۲. امکان تجدید نظر به موجب قانون
۲۸۵	گفتار دوم: اعتراض به رأی داوری نزد دادگاه
۲۸۶	الف) دادگاه صالح برای ابطال رأی
۲۹۱	ب) موارد نقض رأی
۲۹۲	۱. فقدان اهلیت یکی از طرفین اختلاف
۲۹۳	۲. بطلان موافقتنامه داوری
۲۹۵	۳. عدم رعایت مقررات ابلاغ
۲۹۷	۴. عدم امکان ارائه دلایل و مدارک
۲۹۸	۵. تجاوز داوران از حدود اختیارات
۲۹۹	۶. عدم ترکیب هیئت داوری یا آیین دادرسی مطابق موافقتنامه داوری
۳۰۱	۷. مشارکت داور جرح شده در رأی
۳۰۲	۸. صدور رأی به استناد سند مجعول
۳۰۳	۹. کتمان مدارک
۳۰۵	۱۰. داوری‌پذیری اختلاف
۳۰۵	۱۱. مخالفت رأی با نظم عمومی و اخلاق حسنه
۳۰۶	۱۲. مخالفت رأی با قواعد آمره
۳۰۸	۱۳. مخالفت رأی مربوط به املاک با قوانین آمره و اسناد رسمی
۳۱۰	ج) تأثیر نقض رأی
۳۱۲	فصل دهم: شناسایی و اجرای رأی داوری
۳۱۲	گفتار اول: اجرای رأی داوری خارج از قلمرو کنوانسیون نیویورک
۳۱۵	الف) وحدت شرایط ناظر به اجرای آرای داوری
۳۱۷	ب) عدم وحدت شرایط ناظر به اجرای آرای داوری
۳۲۱	گفتار دوم: اجرای رأی داوری مطابق کنوانسیون نیویورک
۳۲۲	الف) قلمرو کنوانسیون نیویورک

۳۲۲	۱. داوریهای مشمول کنوانسیون
۳۲۵	۲. قلمرو کنوانسیون از نظر محل صدور رأی
۳۲۶	ب) تعهدات ناشی از کنوانسیون نیویورک
۳۲۶	۱. احترام به موافقتنامه داوری
۳۲۸	۲. لزوم شناسایی و اجرای رأی داوری
۳۲۸	ج) شناسایی و اجرای رأی داوری
۳۳۰	۱. فقدان اهلیت یکی از طرفین اختلاف یا بطلان موافقتنامه داوری
۳۳۲	۲. عدم رعایت تشریفات صحیح قانونی
۳۳۲	۳. تجاوز داوران از حدود اختیارات
۳۳۳	۴. عدم ترکیب هیئت داوری یا آیین دادرسی مطابق موافقتنامه داوری
۳۳۴	۵. نقض یا تعلیل رأی داوری
۳۳۵	۶. داوری پذیری اختلاف
۳۳۵	۷. مخالفت رأی با نظام عمومی
۳۳۶	۸. مخالفت رأی با اصل ۱۳۹ قانون اساسی
۳۳۸	پیوست ۱: قانون داوری تجاری بین المللی
۳۵۴	پیوست ۲: کنوانسیون شناسایی و اجرای احکام داوری خارجی
۳۶۳	منابع و مآخذ
۳۶۳	الف) منابع فارسی
۳۶۴	ب) منابع انگلیسی
۳۶۸	ج) اسناد بین المللی

تقدیم به مادر گرامی ام فاطمه شیروی
که به من درس مهربانی و مهرورزی آموخته
است

هر کو نکاشت مهر و ز جویی گلی نجید در رهگذار باد نگهبان لاله بود

www.ketab.ir

پیشگفتار

پس از فارغ التحصیلی در مقطع دکتری و بازگشت به دانشگاه در سال ۱۳۷۷ یکی از درسهایی که برای تدریس در مقطع کارشناسی ارشد حقوق خصوصی به اینجانب پیشنهاد شد، درس «داوری تجاری بین المللی» بود. اولین سؤالی که مطرح کردم این بود که چه کسی برای این دانشجویان درس حقوق تجارت بین الملل را تدریس کرده است. با کمال تعجب متوجه شدم که چنین درسی ارائه نمی شود، چون درس «حقوق تجارت بین الملل» طبق بر فصلهای مصوب جزء دروس اختیاری است و عمدتاً در دانشگاهها ارائه نمی شود. اما درس «داوری تجاری بین المللی» الزامی است و باید حتماً ارائه گردد. شاید این تصویب به این جهت بوده که داوری متضمن رسیدگی قضایی - ولو به صورت خصوصی - است که دانشجویان حقوق باید از آن آگاه باشند، ولی حقوق تجارت بین الملل یک درس تفتنی مشتمل بر فنون عملی است که آن چنان مورد نیاز دانشجویان نمی باشد.

این نوع استدلالها از منطق صحیحی برخوردار نیستند. این مثل این است که برای حل وفصل اختلافات مدنی، آیین دادرسی را مطالعه کرد ولی قانون مدنی را که مبنای رأی است، مطالعه نکرد. داوری تجاری بین المللی در صدد حل وفصل اختلافات تجاری بین المللی (مقررات شکلی) است و داور باید بر اساس قواعد، اصول، قوانین و عرفهای بین المللی حاکم بر تجارت بین الملل (مقررات ماهوی) اختلاف را بررسی و اتخاذ تصمیم کند. مطالعه داوری تجاری بین المللی بدون حقوق تجارت بین الملل، مثل مطالعه یک قانون شکلی بدون اطلاع از مقررات ماهوی قابل استناد آن در رسیدگی است. در هر حال، تدریس درس داوری را منوط به ارائه

درس حقوق تجارت بین‌الملل نمودم و از آن موقع به بعد این دو درس را به ترتیب در دو ترم در مقطع کارشناسی ارشد حقوق خصوصی تدریس نمودم.

داوری از جمله موضوعاتی است که در چندین دهه گذشته به شدت مورد توجه دانشمندان و نویسندگان حقوقی قرار گرفته است. در زبان انگلیسی که می‌توان آن را زبان داوری تجاری بین‌المللی لقب داد، نوشته‌های زیادی در خصوص داوری تجاری بین‌المللی تدوین و تألیف شده است. در ایران نیز حقوقدانان و نویسندگان حقوقی به داوری توجه نموده و نوشته‌هایی اعم از تألیف و ترجمه منتشر کرده‌اند.

از ابتدای تدریس داوری تجاری بین‌المللی فقدان یک کتاب درسی مناسب برای معرفی به دانشجویان آزاردهنده بود، هرچند که فقر ادبیات در این درس به شدت حقوق تجارت بین‌الملل نبود و نوشته‌های زیادتری در موارد داوری به زبان فارسی وجود داشت.

پس از نگارش کتاب حقوق تجارت بین‌الملل، تصمیم گرفتم که نتایج تحقیقات و پژوهشهای خود در خصوص داوری تجاری بین‌المللی را نیز در قالب یک کتاب منسجم درسی به زبان فارسی تدوین نمایم. در تدوین این کتاب دو نکته مد نظر بوده است: جامعیت مباحث که مطالب اساسی داوری تجاری بین‌المللی را پوشش دهد و اختصار مطالب که حجم کتاب را از حد متعارف قابل استفاده برای عموم دانشجویان خارج نگرداند.

هرچند این کتاب در مورد داوری تجاری بین‌المللی است و طبیعتاً عمده مباحث آن حول داوریه‌های تجاری بین‌المللی است، در لابه‌لای مباحث آن، حسب مورد به موضوعات مربوط به داوریه‌های داخلی که تابع قانون آیین دادرسی مدنی هستند، نیز اشاره شده است.

این کتاب نتیجه مهربانی‌هایی است که مادرم در حق من روا داشته و به من مهرورزی آموخته است. انجام تحقیق و پژوهش و سپس انتشار نتایج آن مهربانی به این مملکت و مهرورزی به جوانان مشتاق و علاقه‌مند آن می‌باشد. اختصاص ساعتها وقت اختصاصی خانواده برای تحقیق و نگارش این اثر نتیجه بردباریها و صبوری‌هایی

بوده که همسر در این راه متحمل شده است و در این مهرورزی همواره یار و مدافعم بوده است. به قول حافظ:

تخم وفا و مهر در این کهنه کشته زار آن گه عیان شود که بود موسم درو
در اینجا لازم است از سازمان «سمت» که زحمت چند کتاب قبلی اینجانب را نیز کشیده، مدیر محترم گروه حقوق آقای دکتر باقر انصاری، کارشناس گروه خانم مریم فلاح شجاعی، ویراستار فنی خانم مژگان امیری پریان که زحمت روخوانی کتاب حاضر را کشیدند و نیز سایر همکاران محترم در آن سازمان که با جدیت موجبات چاپ و انتشار این کتاب و سایر آثار اینجانب را فراهم ساختند صمیمانه سپاسگزاری نمایم.

دکتر عبدالحسین شیروی

استاد دانشگاه تهران

مقدمه

دقیقاً معلوم نیست که داوری از چه زمانی شکل گرفته، اما آنچه مسلم است، سابقه آن از دادرسی بیشتر می‌باشد. قبل از اینکه انسان پی ببرد که برای حل و فصل اختلافات خود نیاز به یک تشکیلات قضایی دارد، داوری وسیله‌ای برای حل و فصل اختلاف بوده است. ایجاد تشکیلات عریض و طویل قضایی باعث نشده که داوری از بین برود و این روش حل و فصل اختلاف در کنار دادرسی به حیات خود ادامه داده است.

از اوایل قرن بیستم داوری برای حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی بیش از پیش مورد توجه تجار و فعالان اقتصادی بین‌المللی قرار گرفت. این گرایش به همراه ایجاد بسترهای حقوقی مناسب باعث گسترش سریع داوری برای حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی شد. تصویب معاهدات و کنوانسیونهای دوجانبه و چندجانبه بین کشورها، تهیه مقررات داوری تجاری بین‌المللی، راه‌اندازی سازمانهای داوری بین‌المللی و وضع و اصلاح قوانین ملی ناظر به داوری تجاری بین‌المللی از جمله فعالیتهای بین‌المللی و ملی است که باعث رونق داوری گردید.

هرچند در فعالیتهای اقتصادی داخلی داوری هنوز نتوانسته به رقیب جدی دادرسی تبدیل شود، اما در فعالیتهای تجاری و اقتصادی بین‌المللی، داوری نتوانسته جایگاه مناسبی را پیدا کند. امروزه داوری بخش جدایی‌ناپذیر حقوق تجارت بین‌الملل را تشکیل می‌دهد و بسیاری از نهادهای مربوط به حقوق تجارت بین‌الملل از طریق داوری توسعه و بسط یافته است. توافق بازرگانان و فعالان اقتصادی در عرصه بین‌المللی مبنی بر ارجاع اختلافات خود به داوری به جای دادرسی امری عادی محسوب می‌شود به نحوی که مقاومت در برابر آن و اصرار به حل و فصل

اختلافات از طریق دادگاه رفتاری خلاف متعارف تلقی شده و باعث افزایش هزینه‌های معاملات می‌گردد.

هدف این کتاب آشنایی دانشجویان و سایر علاقه‌مندان به حقوق تجارت بین‌الملل به یکی از مسائل اساسی آن یعنی حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی خارج از دستگاه قضایی کشورها ولی به صورت قضایی است. البته اختلافات تجاری بین‌المللی ممکن است به صورت غیر قضایی نیز حل و فصل شود که با عنوان «شیوه‌های جایگزین حل اختلافات»^۱ از آن یاد می‌شود و از اهمیت زیادی برخوردار است ولی خارج از چارچوب این کتاب می‌باشد.^۲

مطالب این کتاب در ده فصل تدوین شده است. در فصل اول به عنوان پیش‌درآمد، مفهوم داوری از جهت لغوی و اصطلاحی بیان می‌گردد. سپس مشخصات و ویژگیهای مهم و اصلی داوری تشریح می‌شود. در ادامه انواع داوری از جهت داخلی و بین‌المللی، موردی و سازمانی، اختیاری و اجباری، و تجاری و غیر تجاری توضیح داده می‌شود. در انتهای این فصل، قوانین و مقررات ناظر به داوری در ایران به اختصار بیان می‌شود.

فصل دوم کتاب به مقایسه داوری با سایر روشهای حل و فصل اختلاف می‌پردازد و امتیازات و معایب هر کدام را در مقایسه با دیگری بیان می‌دارد. در این فصل از یک طرف داوری با رسیدگی قضایی در دادگاهها و از طرف دیگر با «شیوه‌های جایگزین حل اختلافات» از قبیل مذاکره، کارشناسی، دادرسی خصوصی، سازش و میانجیگری مورد مقایسه قرار می‌گیرد.

«موافقتنامه داوری» یا «قرارداد داوری» محور اصلی مباحث داوری است که به موجب آن داوران مجاز می‌شوند که به اختلاف رسیدگی کنند و رأی صادر نمایند. در فصل سوم ابتدا شرایط صحت موافقتنامه داوری از حیث شکل و محتوا

1. Alternative Disputes Resolution (ADR)

۲. برای اطلاع بیشتر از سایر روشهای حل و فصل اختلافات تجاری و ارتباط آنها با حقوق تجارت

بین‌الملل مراجعه شود به: شیروی، حقوق تجارت بین‌الملل، ص ۴۷۳-۵۲۶.

بررسی می‌شود و سپس نحوه تنظیم موافقتنامه داوری و مفاد آن بیان می‌گردد. از آنجا که بسیاری از داوریها در چارچوب یک سازمان یا مؤسسه داوری و تحت اشراف آن انجام می‌شود و این سازمانها نقش زیادی در توسعه داوری دارند، در فصل چهارم برخی از سازمانهای داوری که اهمیت زیادی در سطح بین‌المللی یا کشور ایران دارند بیان می‌شوند.

در فصل پنجم نحوه تشکیل دیوان داوری، تعداد اعضای آن، شرایط داوران، جرح و جایگزینی آنها مورد بررسی قرار می‌گیرد. نحوه شروع داوری، ابلاغ درخواست داوری، صلاحیت دیوان داوری و اختیارات آن از جمله اختیار داوری در تعیین مقر داوری، زبان داوری یا صدور دستور موقت در فصل ششم بیان می‌گردد. قانون حاکم در داوری در فصل هفتم بررسی می‌شود. این مباحث شامل تعیین قانون حاکم برای تشخیص اهلیت طرفین برای ارجاع اختلاف به داوری، قانون حاکم بر موافقتنامه داوری، قانون حاکم بر آیین رسیدگی داوری و نهایتاً قانون حاکم بر ماهیت اختلاف می‌باشد که در این فصل بیان می‌گردد. در فصل هشتم نحوه رسیدگی، ارزیابی دلایل و صدور رأی شامل انشای رأی، تصحیح و ابلاغ آن بررسی می‌گردد.

تقاضای تجدید نظر در رأی داوری یا اعتراض به رأی صادره در فصل نهم بحث می‌شود. در این فصل بیان می‌شود که تحت چه شرایطی می‌توان از دیوان داوری تقاضای تجدید نظر در رأی را به عمل آورد و از چه دادگاه‌های و تحت چه شرایطی می‌توان به رأی صادره اعتراض کرد. فصل دهم مواردی را بحث می‌کند که رأی داوری به صورت اختیاری توسط محکوم علیه اجرا نمی‌شود و بنابراین محکوم له به مقامات قضایی و اجرایی یک سیستم حقوقی متوسل شده که رأی را به اجرا گذارد.

در پیوستهای شماره ۱ و ۲، قانون داوری تجاری بین‌المللی و کنوانسیون نیویورک همراه با توضیحاتی در پانوشتها برای سهولت مراجعه ارائه شده است.